

17.10.2020

LUJA Ry:n huomioita ja esitys liittyen lastensuojelun vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän loppuraporttiin

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 14.3.2019 työryhmän uudistamaan lastensuojelulainsäädäntöä siten, että lastensuojelun sijaishuollon sisältö ja rakenne vastaisivat paremmin vaativaa erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin. Työryhmän tehtävänä oli selvittää: 1) Tarvittava monialainen sijaishuollon kokonaisuus ja rakenne erityisen vaativaa tukea tarvitsevien lasten hoidossa, huolenpidossa ja itsenäistymisen tukemisessa sekä sijaishuollon liittyminen palvelurakenteen muutokseen ja uudistamiseen; 2) Miten varmistetaan sijaishuoltoon sijoitettujen lasten mielenterveys- ja päihdepalvelut ja tarvittava muu sosiaali- ja terveydenhuollon tuki; 3) Rajoitustoimenpiteiden tarkoitus, tavoitteet ja muutostarpeet lastensuojelulaissa; 4) Sijaishuollon rooli ja tuki lapsen peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen suorittamisessa ja työelämään kiinnittymisessä.

Työryhmän esitys vastaa pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti vähimmäishenkilöstömitoituksen säättämisestä lastensuojeluun sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten moniammatillisten palvelujen turvaamisen. Lisäksi esitys sisältää hallitusohjelman mukaisesti ehdotuksia lapsiperheiden palvelujen parantamisesta, lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen saamisen kynnyksen madaltamisesta, alaikäisten päihdetyön palvelujen turvaamisesta ja jälkihuollon kehittamisestä. Lisäksi työryhmä on huomioinut eduskunnan pöytäkirjan (EV 317/2018 vp – HE 237/2018 vp, LA 86/2018 vp) ja arvioinut sijaishuollossa olevien lasten oikeutta tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin sekä lastensuojelulakiin sisältyvien rajoitusten käyttöä.

Työryhmän esitykseen, sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:28, voi tarkemmin tutustua osoitteesta

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162414/STM_2020_28_rap.pdf

Luja Ry:ssä annetaan monilta osin kiitosta työryhmän työlle ja esityksille. Haluamme kuitenkin tehdä joitakin nostoja ja ehdotuksia, joilla Luja Ry:ssä katsotaan olevan erityisen suurta merkitystä. Yhteinen tavoitteemme on turvata perheiden hyvinvoinnin edistäminen ja lapsen edun toteutuminen kaikissa olosuhteissa.

Yleisen laitoshoidon ja vaativan sijaishuollon henkilöstömitoituksen uudistamistarpeen vuoksi sijaishuollon uudistamistyöryhmä esittää työntekijäresurssien määrällistä nostoa. Työryhmä toteaa: ”Tavoitteena on, että työntekijät ovat AMK-tasoisia, joten eniten tarvittaisiin sairaanhoitajia ja sosionomeja.” Käytännössä tämä tarkoittaisi, että sairaanhoitajia ja sosionomeja tulisi Suomessa kouluttaa huomattavasti nykyistä enemmän. Ennen kuin uudet koulutetut työntekijät valmistuvat koulusta on aikaa kulunut vähintään neljä vuotta. Tämän lisäksi täytyy muistaa, että vastavalmistuneet tulevat jatkossakin itse päättämään minne työmarkkinoilla sijoittuvat. Onko lastensuojelun kenttä houkutteleva vaihtoehto silloin ja onko se sitä nyt?

Luja Ry haluaa muistuttaa, että tällä hetkellä koulutettujen lastensuojelualan ammattilaisten rekrytointi on erittäin haasteellista koko Suomessa. Rekrytoinnin haasteeksi on nousseet muun muassa ammattilaisten huonot kokemukset lastensuojelu laitoksissa työskentelystä. Moni ammattilainen on kokenut, ettei heillä ole mahdollisuutta toteuttaa ammatillisesti kasvatustyötä ja työturvallisuus jatkuvan väkivallan uhan vuoksi on kestänyt. Työntekijöiden määrän lisäämisen lisäksi huomiota tulisi kiinnittää erityisesti niihin syihin, joiden takia työntekijäresurssit ovat lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä riittämättömät. Luja Ry voisi esittää yhtenä konkreettisena keinona sitä, että jatkossa kasvatustieteiden ammattikorkeakoulusta valmistuneet huomioitaisiin yhdenvertaisia suhteissa sairaanhoitajiin ja sosionomeihin.

Työryhmän esityksen mukaan eristämisen pituutta tulisi rajata neljään tuntiin. Luja Ry kannan mukaan neljän tunnin eristäminen ei aina ole riittävä aika turvata nuoren tai hänen ympärillä olevien ihmisten turvallisuus. Esimerkiksi päihtyneen nuoren eristäminen neljäksi tunniksi muista nuorista ei ole aina riittävä aika. Luja Ry esittää, että mikäli neljän tunnin eristäminen ei riitä tukemaan nuoren rauhoittumista niin, että hän voi palata muiden nuorten pariin laitoksessa, tulisi paikalla kutsua sosiaalipäivystys, terveydenhoidon henkilöstö (ambulanssi) ja poliisi, joiden tehtävä olisi toimittaa nuori terveydenhuollon palveluiden piiriin tai poliisin tiloihin. Vaihtoehtoisesti nuoren eristystä pitäisi voida jatkaa esimerkiksi sosiaalipäivystyksen/ ambulanssihenkilöstön/sijaishuoltoyksikön yhteisellä päätöksellä, jolloin kuljetus sijaishuoltopaikan ulkopuolelle ei tarvitsisi tehdä.

Työryhmä esitti yhteenvedossaan, että sosiaalityöntekijöiden osallistuminen laitokseen sijoitetun nuoren asioihin monissa asioissa kasvaa. Luja Ry:ssä katsotaan, että lähtökohtaisesti tämä olisi hyvä asia joka osaltaan voisi tukea lapsen edun toteutumista. Luja Ry:ssä halutaan kuitenkin huomauttaa, että tätä ennen tulisi varmistaa, että työryhmän esitys max. 30 asiakasta/sosiaalityöntekijä käytännössä kunnissa toteutuu. Sosiaalityöntekijän osallistuminen laitokseen sijoitetun nuoren asioihin tulisi jatkossakin tapahtua silloin kun lapseen kohdistetaan rajoitustoimenpiteitä. Sijoitettujen lasten ja nuorten arjen hyvinvoinnista sekä kasvatustyöstä huolehtii jatkossakin sijaishuoltoyksikkö.

Työryhmä esitti, että sosiaalihuoltolakiin esitetään lisättäväksi uusi perhekuntoutusta koskeva säännös. Perhekuntoutuksella tarkoitetaan esityksen mukaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa kuntouttavaa toimintaa koko perheelle suunnitellusti ja tavoitteellisesti. Perhekuntoutuksen tavoitteena on lasten kasvuolosuhteiden turvaaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja perheen omien voimavarojen sekä vuorovaikutuksen vahvistaminen. Säännös selkeyttäisi kotioloissa tapahtuvan lastensuojelun intensiivisen avohuollon tukitoimen ja laituskuntoutuksena järjestettävän perhekuntoutuksen välistä eroa. Luja Ry esittää, että perhekuntoutusta tarjottaisiin jatkossa vain laitosmuotoisena ja sillä tarkoitettaisiin koko perheen hyvinvointia lisäävää kuntouttavaa työtä, jonka käytännön toteutuksesta vastaa moniammatillinen työryhmä, jonka tulee pitää sisällään kasvatustilan-, sosiaalialan- sekä terveydenhuollon henkilöstöä. Koteihin tehtävästä, koko perhettä tukevasta työstä käytettäisiin jatkossakin nimeä perhetyö tai tehostettu perhetyö, riippuen siitä onko kyseessä lastensuojelutyöstä (417/2007 36§) vai sosiaalihuoltolain (SHL 1301/2014 18§) mukaisesta työstä.

Marko Remahl, puheenjohtaja, Luja Ry